

# ***SAMBUCUS RACEMOSA* L.**

[1753, Sp. Pl. I: 270]  $2n = 36$

(Família Sambucàcies o Adoxàcies)



## **NOMS POPULARS**

**Alemany:** Rote holunder / Roter holunder / Alpine elder / Berg-holunder / Hirsch-holunder / Hirschholder / Hirschholunder / Roter holler / Trauben holunder / Waldholunder

**Anglès:** Red elderberry / Alpine elder / European red elder / Grape elder / Red berried elder / Red elder / Red-berried elder / Red-berried elderberry / Sambucus racemosa / Scarlet-berried elder / Trauben holunder

**Àrab:** خمان عذقي/ الرزین / بیلسان / خمان کبیر / دمدمون / سبوقة / قشر الساق

**Turc:** Gül mürveri / Mürver

**Armeni:** Կստկեղի սովորական

**Castellà:** saúco rojo, sabuquero, sauquero rojo

**Català:** arraïmat, saüc racemós, saüc alpí

**Danès:** Klase-hyls, Drue hyl

**Euskera:** intsusa gorria

**Finlandès:** Terttuselja / Euroopanterttuselja / Selja / Terttuheisi

**Francès:** Sureau de montagne/ Sureau a grappes/ Sureau a fruits rouges / Sureau à grappes rouges / Sureau aux cerfs / Sureau pubescent / Sureau rameux / Sureau rouge

**Holandès:** Trosvlier / Bergvlier

**Hongarès:** Fürtös bodza/ Szarvasbodza / Vörösbodza

**Islandès:** Rauðyllir

**Italià:** Sambuco rosso/ Sambuco corallino / Sambuco di montagna / Sambuco montano / Sambuco racemoso

**Japonès:** せいようあかみにわとこ

**Kurd:** Murwera bifêkî ya sor/ Bazgeya genî

**Norueg:** Rødhyll / Raudhyll

**Persa / farsi:** آقطی سرخ

**Polonès:** Bez koralowy/ Dziki bez koralowy

**Portuguès:** sabugueiro-vermelho

**Rus:** Бузина красная/ Бузина кистистая / Бузина обыкновенная

**Suec:** Druvfläder

**Txec:** Bez červený/ Bez hroznatý

**Ucraïnà:** Бузина червона/ Бузина червона

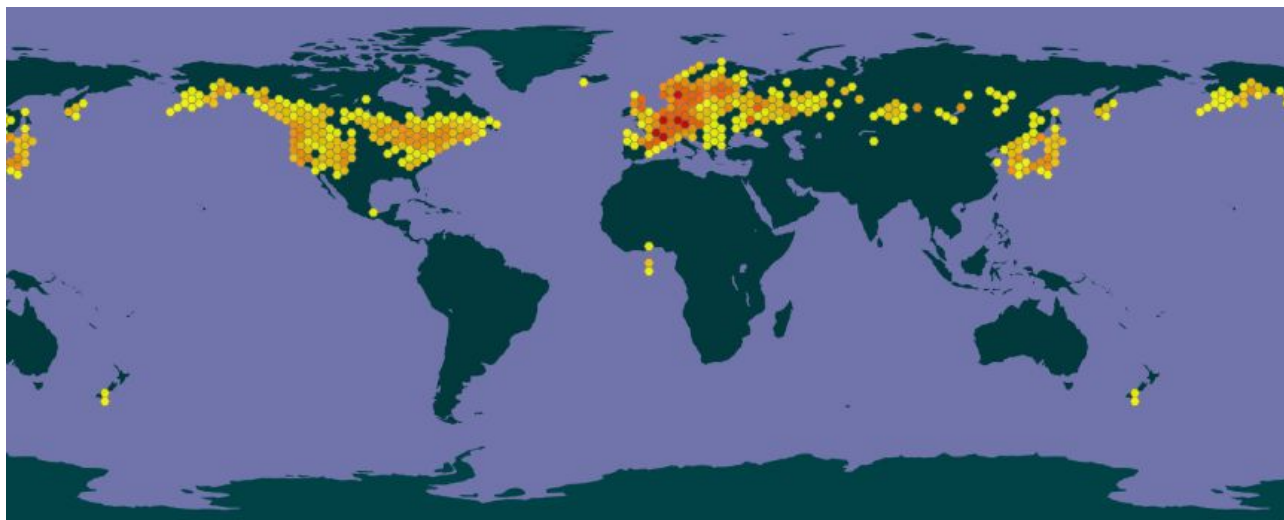
## **DESCRIPCIÓ BOTÀNICA**

És un saüquer arbustiu que fa 2-3 (6) m d'alt normalment, ramificat des de la base, amb rames rectes o arquejades, amb les fulles pinnaticompostes, de 5-7 segments lanceolats dentats, i inflorescències (de flors de color blanc trencat de crema verdós) dretes, el·líptiques, més altes que amples, en cimes múltiples; i fruits madurs de color primer carabassa i després vermells. La medul·la és de color castany clar i l'escorça porpra o grisa-verdosa, glabra o amb pèls unicel·lulars setosos dispersos. Fulles de 11-19 x 11-15 cm, que desprenen aroma desagradable o pesant al refregar-se, pinnatisectes amb folíols de 6-9 x 1.5-3 cm, peciolulats (els inferiors poden ser sèssils), lanceolats o bé oblong-lanceolats (rara vegada ovats o el·líptics), i regularment serrats, acuminats (rara vegada obtusos), amb base asimètrica. Nervació pinnada, cara inferior més blavosa o clara, fulla amb pèls setosos curts, sobre tot a sobre els nervis de la cara abaxial. També pèls pluricel·lulars glandulífers discrets. Peciol de 3-4 cm, glabre, amb alguns pèls setosos i altres pluricel·lulars glandulífers. Estípules no sempre presents, d'1 mm, linears, a vegades amb estipeles de 4-12 mm. Inflorescència de 2-4 cm de diàmetre, ovoide-piramidal en cima trípara, amb 60-150 flors, amb radis principals de 2.5-3 cm, una mica angulosos, ebracteats, glabres, tenyits sovint de porpra o vermell. Flors amb pedicels de 1-2 mm. Calze 2-3 mm, glabre, amb tub de 2-3 mm i lòbuls de 0.3-0.4 mm triangulars. Corol·la de 2-2.8 mm, blanquinosa, grogosa per fora, glabra, amb tub de 0.3-0.4 mm i lòbuls de 2 mm, ovats, plans, arrodonits, reflexos al madurar. Estams amb filaments de 0.5-0.8 mm, llisos, no engruixits. Anteres de 0.6-0.7 mm, ovoides, grogues. Drupa de 5-6 mm, globosa, glabra entre taronja i vermella, amb 3-4 pires de 3-3.5 x 1.7 mm.

La planta pot ser infestada per carlavirus. Això es nota per un aclariment dels nervis. El pas de les llavors pel tub digestiu d'ocells o ossos en facilita la llur germinació. Es pot hibridar (a Suècia) amb *Sambucus nigra*.

#### HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ

Es fa a clarianes de fagedes, pinedes de pi negre o avetoses, i a marges de tarteres o talussos (fins a 2100 m snm) humits. A Catalunya es troba al Montseny i als Pirineus (de 900 a 2300 m snm). És de la regió holàrtica, o sigui, de muntanyes d'Àsia, Europa i Nord Amèrica. És una planta amiga de les papallones. Es cultiva també en jardins, on arriba a tolerar la contaminació atmosfèrica.



*Sambucus racemosa* al món, segons GBIF

#### CULTIU

Millor sembrar les llavors de seguida. Però no germinaran probablement fins la primavera, després de passar 2 mesos tebis (21 ° C) i dos mesos freds (4 ° C). Les plàntules es poden trasplantar en torretes individualment. A la primavera següent es podran plantar al terreny definitiu. També es pot reproduir per esqueixos, d'uns 20 cm i enterrats fins la meitat.

#### HISTÒRIA

La planta era emprada pels indis d'Oregon des de fa milers d'anys.

#### PROPIETATS I APLICACIONS

- analgèsic
- anodí
- anticonvulsiu
- antiinflamatori
- aperitiu
- artritis
- berrugues
- bronquitis
- càncer
- càries
- carminatiu
- carn-esqueixats
- comestible (polpa sense llavors, en confitura / flors arrebossades)
- conjuntivitis
- convulsions
- cordial
- cosmètic
- depuratiu (rel)
- diarrea

- diürètic
- dolor a articulacions (banys fulles)
- èczema
- febre
- febre (homeopatia)
- ferides
- gasos intestinals
- gota
- hemostàtic
- hipertensió
- insecticida
- laxant
- luxacions
- mal de queixal (rel)
- nefritis (fulles)
- neuràlgies
- ossos trencats (banys calents)
- part
- refredat
- repel·lent d'insectes
- reuma (banys fulles)
- rinitis al·lèrgica
- sudorífic
- torçades de peu (banys de fulles)
- tos
- vomitiu
- xarampió (flors)

### **TOXICITAT**

Les fulles, les tiges, les arrels o els fruits (sense coure, i encara més si són verds) poden resultar vomitius i catàrtics presos. Les llavors alliberen àcid cianhídric. I els fruits verds també, al descomposar-se la sambunigrina. Al fer la confitura cal separar les llavors.

### **PRINCIPIS ACTIUS**

- àcid betulínic
- beta-carotè
- betulina
- carotenoides
- ferredoxina
- flavonoides
- fructosa
- lactones sesquiterpèniques
- lectina bàsica inactivadora de risosomes (escorça)
- neolignans
- oli (1% als fruits)
- pectina
- queleritrina
- sambunigrina
- tanins
- vitamina B1
- vitamina C





*SAMBUCUS RACEMOSA* (foto: PERE MASDÉU)

